భారత రాజ్యాంగం యొక్క చారిత్రక నేపథ్యం

భారత రాజ్యాంగం యొక్క చారిత్రక నేపథ్యం

భారత రాజ్యాంగం అనేది ఇండియాను పరిపాలించే పునాది పత్రం మరియు ఇది ప్రపంచంలోనే అత్యంత వివరణాత్మక రాజ్యాంగాలలో ఒకటి. ఇది జనవరి 26, 1950న ఆమోదించబడింది మరియు భారత ప్రభుత్వ చట్టం 1935 స్థానంలో భారత రాజ్యాంగం వచ్చింది. భారత రాజ్యాంగం యొక్క చారిత్రక నేపథ్యం దాని ఏర్పాటును రూపొందించిన వివిధ సంఘటనలు ఈ కథనంలో అందించాము. భారత రాజ్యాంగం యొక్క చారిత్రక నేపథ్యం కి సంబంధించిన పూర్తి వివరాలు ఈ కథనంలో అందించాము.

భారత రాజ్యాంగం కంపెనీ మరియు బ్రిటీష్ పరిపాలన చేపట్టిన వివిధ చర్యలు మరియు విధానాల ద్వారా పరిణామక్రమం చెందుతూ వచ్చింది. భారత రాజ్యాంగం జనవరి 26, 1950 న అమలులోకి వచ్చింది మరియు భారతదేశ డొమినియన్‌ను రిపబ్లిక్ ఆఫ్ ఇండియాగా మార్చింది. ఇది 1946 మరియు 1949 మధ్య రాజ్యాంగ పరిషత్ ద్వారా రూపొందించబడింది.

రెగ్యులేటింగ్ చట్టం1773 (నియంత్రణ చట్టం 1773)

భారతదేశంలో కేంద్ర పరిపాలనకు పునాది వేసినందున ఈ చట్టం చాలా రాజ్యాంగ ప్రాముఖ్యతను కలిగి ఉంది.

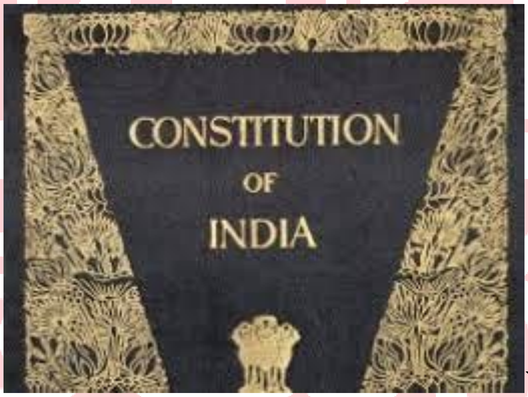

చట్టం యొక్క ముఖ్యమైన లక్షణాలు:

- ఇది బెంగాల్ గవర్నర్‌ను "గవర్నర్ - జనరల్ ఆఫ్ బెంగాల్"గా నియమించింది. "లార్డ్ వారెన్ హేస్టింగ్స్" బెంగాల్ మొదటి గవర్నర్ జనరల్.
- దీని కింద, బెంగాల్‌లో ఈస్టిండియా కంపెనీ పరిపాలన కోసం ఒక కౌన్సిల్ ఏర్పాటు చేయబడింది. కౌన్సిల్‌లో నలుగురు సభ్యులు మరియు ఒక గవర్నర్ జనరల్ ఉన్నారు.
- ఇది 1774లో కలకత్తాలో సుప్రీం కోర్టును ఏర్పాటు చేసింది.

పిట్స్ ఇండియా చట్టం 1784

- ఈ చట్టం ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ యొక్క అన్ని రాజకీయ వ్యవహారాలను నియంత్రించే "బోర్డ్ ఆఫ్ కంట్రోల్" అనే కొత్త సంస్థను సృష్టించింది.
- సంస్థ యొక్క వాణిజ్య మరియు రాజకీయ విధులు వేరు చేయబడ్డాయి. కోర్ట్ ఆఫ్ డైరెక్టర్స్ వాణిజ్య కార్యకలాపాలను నిర్వహిస్తుండగా, బోర్డ్ ఆఫ్ కంట్రోల్ రాజకీయ వ్యవహారాలను నిర్వహించేది.

చార్టర్ చట్టం 1813

ఈ చట్టం టీ మరియు నల్లమందు మినహా భారతదేశంతో వాణిజ్యంపై ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ గుత్తాధిపత్యాన్ని ముగించింది.

చార్టర్ చట్టం 1833

- ఈ చట్టం బెంగాల్ గవర్నర్ జనరల్‌ను "గవర్నర్ జనరల్ ఆఫ్ ఇండియా"గా చేసింది. "లార్డ్ విలియం బెంటిక్" భారతదేశ మొదటి గవర్నర్ జనరల్.
- మొదటి సారి గవర్నర్ జనరల్ ప్రభుత్వాన్ని "భారత ప్రభుత్వం" అని పిలిచారు.
- ఈ చట్టం సంస్థ యొక్క వాణిజ్య కార్యకలాపాలను ముగించింది మరియు అది ఒక పరిపాలనా సంస్థగా మార్చబడింది.

చార్టర్ చట్టం 1853

- గవర్నర్ జనరల్ కౌన్సిల్ యొక్క శాసన మరియు కార్యనిర్వాహక అధికారాలు వేరు చేయబడ్డాయి.
- 6 మంది సభ్యులతో సెంట్రల్ లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్ సృష్టించబడింది, వారిలో 4 మందిని మద్రాస్, బొంబాయి, ఆగ్రా మరియు బెంగాల్ తాత్కాలిక ప్రభుత్వాలు నియమించాయి.
- ఇండియన్ సివిల్ సర్వీస్ ఓపెన్ కాంపిటీషన్ ద్వారా అడ్మినిస్ట్రేషన్ కోసం అధికారులను రిక్రూట్ చేసుకునే మార్గంగా ప్రారంభించబడింది.

భారత ప్రభుత్వ చట్టం 1858

- కంపెనీ పాలన స్థానంలో భారతదేశంలో చక్రవర్తి పాలన వచ్చింది.
- బ్రిటీష్ చక్రవర్తి యొక్క అధికారాలను భారతదేశానికి సంబంధించిన సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్ ఉపయోగించాలి
- 15 మంది సభ్యులతో కూడిన కౌన్సిల్ ఆఫ్ ఇండియా అతనికి సహాయం చేసింది.
- చక్రవర్తి తన ఏజెంట్ అయిన వైస్రాయ్ ద్వారా భారత పరిపాలనపై పూర్తి అధికారం మరియు నియంత్రణను కలిగి ఉంటారు.

- గవర్నర్ జనరల్‌ను భారత వైస్రాయ్‌గా చేశారు. లార్డ్ కానింగ్ భారతదేశానికి మొదటి వైస్రాయ్.
- బోర్డ్ ఆఫ్ కంట్రోల్ మరియు కోర్ట్ ఆఫ్ డైరెక్టర్స్ రద్దు చేయబడ్డాయి.

ఇండియన్ కౌన్సిల్స్ చట్టం, 1861

- ఇది చట్టాన్ని రూపొందించే ప్రక్రియతో భారతీయులను అనుబంధించడానికి నాంది పలికింది.
- ఇది వైస్రాయ్‌కు నియమాలు మరియు ఉత్తర్వులు చేసే అధికారం ఇచ్చింది.
- ఇది 1859లో లార్డ్ కానింగ్ ప్రవేశపెట్టిన "పోర్ట్‌ఫోలియో" వ్యవస్థకు గుర్తింపునిచ్చింది. దీని కింద వైస్రాయ్
- కౌన్సిల్ సభ్యుడు ప్రభుత్వంలోని ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ విభాగాలకు ఇన్‌ఛార్జ్‌గా నియమించబడ్డాడు మరియు అతని డిపార్ట్‌మెంట్ విషయాలపై కౌన్సిల్ తరపున తుది ఉత్తర్వులు జారీ చేయడానికి అధికారం ఉంటుంది

ఇండియన్ కౌన్సిల్స్ చట్టం 1892

- పరోక్ష ఎన్నికలు (నామినేషన్లు) ప్రవేశపెట్టబడ్డాయి.
- శాసన మండలి విస్తరించింది. బడ్జెట్‌పై చర్చ, కార్యనిర్వాహకవర్గాన్ని ప్రశ్నించడం వంటి మరిన్ని విధులను శాసనమండలికి అందించారు.

ఇండియన్ కౌన్సిల్ చట్టం, 1909

- ఈ చట్టాన్ని మోర్లీ-మింటో-సంస్కరణలు అని కూడా అంటారు. లార్డ్ మోర్లీ భారతదేశానికి అప్పటి రాష్ట్ర కార్యదర్శి మరియు లార్డ్ మింటో భారతదేశ వైస్రాయ్.
- సెంట్రల్ లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్ సభ్యుల సంఖ్య 16 నుంచి 60కి పెరిగింది.
- సత్యేంద్ర ప్రసాద్ సిన్హా వైస్రాయ్ ఎగ్జిక్యూటివ్ కౌన్సిల్‌లో చేరిన 1వ భారతీయుడు. న్యాయ సభ్యునిగా నియమితులయ్యారు.

- ఈ చట్టం "ప్రత్యేక ఓటర్లు" అనే భావనను అంగీకరించడం ద్వారా ముస్లింలకు మత ప్రాతినిధ్య విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టింది. దీని ప్రకారం ముస్లిం సభ్యుడిని ముస్లిం ఓటర్లు మాత్రమే ఎన్నుకోవాలి. "లార్డ్ మింటో" "కమ్యూనల్ ఓటర్ల పితామహుడు" అని పిలువబడ్డారు

భారత ప్రభుత్వ చట్టం, 1919

- ఈ చట్టాన్ని మోంటేగ్-చెమ్స్‌ఫోర్డ్ సంస్కరణలు అని కూడా పిలుస్తారు. ES మోంటేగ్ భారతదేశ రాష్ట్ర కార్యదర్శి మరియు గవర్నర్ జనరల్ లార్డ్ చెమ్స్‌ఫోర్డ్.
- ఇది అడ్మినిస్ట్రేషన్ సబ్జెక్ట్‌ను సెంట్రల్ & ప్రొవిన్షియల్ అని రెండు వర్గాలుగా విభజించింది. ఇది ప్రావిన్షియల్ సబ్జెక్ట్‌లను రెండు భాగాలుగా విభజించింది → బదిలీ అంశాలు & రిజర్వ్ అంశాలు. ఈ ద్వంద్వ పాలనా విధానాన్ని "డైయార్కీ" అంటే ద్వంద్వ ప్రభుత్వం అని పిలుస్తారు
- ఇది మొదటిసారిగా, దేశంలో ద్విసభ మరియు ప్రత్యక్ష ఎన్నికలను ప్రవేశపెట్టింది.
- ఇది సిక్కుల కోసం ప్రత్యేక నియోజక వర్గాలను ఏర్పాటు చేసింది.
- ఇది పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ ఏర్పాటుకు అవకాశం కల్పించింది. సివిల్ సర్వెంట్ల నియామకం కోసం 1926లో సెంట్రల్ పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్‌ను ఏర్పాటు చేశారు.
- ఇది సెంట్రల్ బడ్జెట్ నుండి మొదటి సారి ప్రాంతీయ బడ్జెట్ ను వేరు చేసినది.

భారత ప్రభుత్వ చట్టం 1935

- బ్రిటీష్ ఇండియా మరియు రాచరిక రాష్ట్రాలతో కూడిన అఖిల భారత సమాఖ్య ప్రతిపాదించబడింది.
- అంశాలు కేంద్రం మరియు ప్రావిన్సుల మధ్య విభజించబడ్డాయి. సమాఖ్య జాబితాకు కేంద్రం బాధ్యత వహిస్తుంది, ప్రావిన్షియల్ జాబితాకు ప్రావిన్స్‌లు ఇన్‌ఛార్జ్‌గా ఉంటాయి మరియు రెండింటికీ సంబంధించిన అంశాలకు ఉమ్మడి జాబితా ఉంది.
- ప్రాంతీయ స్థాయిలో ధ్వంధ్వ వ్యవస్థను రద్దు చేసి, కేంద్రంలో ప్రవేశపెట్టారు.
- ప్రావిన్సులకు మరింత స్వయంప్రతిపత్తి కల్పించబడింది మరియు 11 ప్రావిన్సులలో 6 ప్రావిన్సులలో ద్విసభ శాసనసభ ప్రవేశపెట్టబడింది.
- ఫెడరల్ కోర్టు స్థాపించబడింది మరియు ఇండియన్ కౌన్సిల్ రద్దు చేయబడింది.
- ఈ చట్టం RBI స్థాపనకు అవకాశం కల్పించింది.

భారత స్వాతంత్ర్య చట్టం 1947

- ఇది భారతదేశాన్ని స్వతంత్ర మరియు సార్వభౌమ రాజ్యంగా ప్రకటించింది.
- కేంద్రం మరియు ప్రావిన్సులు రెండింటిలోనూ బాధ్యతాయుతమైన ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటు చేసింది.
- వైస్రాయ్ ఇండియా మరియు ప్రావిన్షియల్ గవర్నర్లను రాజ్యాంగ (సాధారణ అధిపతులు)గా నియమించారు.
- ఇది రాజ్యాంగ పరిషత్తుకు ద్వంద్వ విధులను (పరిపాలన మరియు శాసనసభ) కేటాయించింది మరియు ఈ అధినివేశ శాసనసభను సార్వభౌమాధికార సంస్థగా ప్రకటించింది.